

Ese de dōne ori in septimana:
Joi-a si Duminec'a.

Pretulu de prenumeratiune:

pre annu intregu . . . 6 fl. v. a.
diugetate de annu . . . 3 fl. v. a.
patrariu de annu . . . 1 fl. 50 cr.

Pentru Romani'a si strainetate:

pre annu intregu . . . 9 fl. v. a.
diugetate de annu . . . 4 fl. 50 cr.

LUMINA.

Fóia bisericesca, scolastica, literaria si economica.

Correspondintiele si banii de prenumeratiune se se adreseze de a dreptulu: Redactiunei „Lumina” in Aradu, cancelari'a episcopésca. Pentru publicatiunile de trei ori, ce contieniu cam 150 de cuvinto (spatiu de 20 sire garmond) tacs'a e 3 fl.; pana la 220 de cuvinto 4 fl. Era mai sus 5 fl., intielegendu-se intr' aceste sume si timbrulu. — Pretulu publicatiuniloru se se anticipe.

Organu oficiale alu eparchiei romane gr. or. aradane.

PARTE OFICIALA.

389. Sc.

Cerculariu

catra oficiele subalterne bisericesci si scolastice din districtulu consistoriului oradanu.

Avendu in vedere dispusetiunile statutului organicu §. 130, care prescrie tienerea conferintiiloru invetiatoresci, afla de bine acestu Consistoriu a convocá acele conferintie pentru feriele anului curinte din intregu districtulu Consistoriului acestui'a in urmatóriele 3 locuri, si anume:

1. In **Beinsiu**, sub conducerea parintelui asesoru consistorialu inspectoru cercualu de scóle Vasiliu Papp, ca comisariu consistorialu pentru invetiatorii din cercurile inspectorale Pomezau, Rahagani, Beinsiu Buntesci, Rieni, si Vascau, pe 8 Septembre si urmatóriele 4 zile a aceasi luni v. a. c.

2. In **Oradea-mare**, sub conducerea parintelui protopresbiteru inspectoru cercualu de scóle Simeonu Bic'a, ca comisariu consistorialu pentru invetiatorii din cercurile inspectorale Oradea-mare, Lunca, Velenti'a, Telégdu, Pestesiu si Beznea, pe 12 si urmatóriele 4 zile din luna lui Septembre v. a. c.

3. In **Tulc'a**, sub conducerea parintelui asesoru referinte consistorialu inspectoru cercualu de scóle Petru Suciu, ca comisariu consistorialu, pentru invetiatorii din cercurile inspectorale Cef'a, Tule'a Tinc'a, Ursadu, Umrisiu si Beliu, pe 15 si urmatóriele 4 zile ale lunei lui Septembre-vechiu, a. c. — pecandu toti invetiatorii suntu indatorati, toti inspectorii cercuali de scóle, toti preotii si protopresbiterii din respectivele cercuri de scóle sunt poffiti a participá la siedintele aceluor conferintie invetiatoresci. Ca obiecte de discussiune se desémna si de astadata urmatóriele materii estrase din cerculariulu consistorialu dtto 24 Iuliu, 1872 Nr. 422 Sc. care in conferintiele trecute nu s'au pertractatu si nu s'au resolvitu definitiv, si anume:

1. Cum s'ar poté eladí edificie scolarie corespundietórie legii, si respective straformá acelea, ifi comunele unde séu lipsescu, séu nu corespundu legii?

2. Cum s'ar poté ameliorá salariile invetiatoriloru?

3. Cum s'ar poté desteptá mai multa rivna in parinti si elevi pentru mai regulat'a cercetare a scólei, si inca chiar a scóleloru mai nalte, apoi la imbracisirea maestriiloru, a industriei, si comerciului.

4. Cum si dupa care manuale sè se propuna studiele obligate in scólele poporali, ér mai vertosu cetirea, scrierea, calcularea din capu cu mai multu succesu ca pan-acuma?

5. Cum s'ar poté infintiá fonduri scolarie si pentru ajutorirea eleviloru seraci, si pentru aceia a invetiatoriloru si familiiloru in tempu de betranetie si nepotintia, — si in fine: si alte propuneri de natur'a acést'a, pe care unii séu altii membri ai conferintiiloru le-arú face in interesulu invetiamentului.

Candu aduce consistoriulu aceste inca de timpuriu la cunoascinti'a membriloru conferintiiloru totodata ii provóca si astépta dela densii, ca pana la diu'a intrunirei Conferintiiloru, se cugete seriosu la modulu resolvirei obiectelor de susu: ca se póta intrá pregatiti in pertractarea lorú, avendu inaintea ochiloru, cá dela intielep'ta lorú resolvire depinde in florirea scóleloru nóstre si promovarea invetiamentului nostru poporalu; dela practic'a lorú resolvire depinde buna starea materiala, si intelectuala a poporului nostru, ér de acést'a e conditionatu viitorulu biserice si chiar esistinti'a nóstra.

Oradea-mare, 24 Iuliu, 1874.

Ioanu Metlanu, m. p.
vicariu episcopescu.

Nr. 1266.

Epitr. 326.

Cerculariu

la toti protopresbiterii districtuali de sub Consistoriulu eparchialu alu Aradului.

Unii invetiatorii au datu plansori aici: cá fiindu chiamati de preotulu concerninte a asistá la functiuni ocazionali particulare, adeca la „cununtii, inmormentari, parastase, masluri, santirea apelorú in case, pomene” si altele indatinute la poporulu nostru dreptcredintiosu — respectiv'a parte séu familia improvisatória de asemenea functiuni, in locu de a-ii remunerá si pre densii cuvintiosu pentru ustanelele prestate afara de oficiulu deobligatu, li denéga chiar' si acelea competintie de tacs'e, care desí sunt necorespundietórie impregiurariloru de acum'a, — dar' totusi fiindu introduse si usuate inca din timpurile mai vechi, au valóre si acum'a.

S'a constatatú inse: cá denegarea acést'a atátu de nejusta facia de invetiatorii nostri, a caror'a subsistintia si asia e destulu de marginita si precaria, provine de acolo, cá in atari comune, chiar' preotimea, in locu de a capacítá pre respectivii credintiosi despre nedreptatea detragerei competintiiloru, si in locu de a starú la meliorarea subsistintiei invetiatoresci, prin midilocirea unei remunerari mai conforme giurstariloru si recerintiiloru actuali pentru asemenea functiuni straordenari private: acea preotime lasa intru atátu de necapacítatu poporulu, incátu sinodulu sub presiedinti'a parochiului concerninte, la propunerea comitetului parochialu din cutare comuna nu pregatá a decretá cassarea chiar' si a competintiiloru usuate de pana acum, impunendu invetiatoriulu implinirea gratuita a functiuniloru cestiuante, sub pretestu cá dinsulu ar fi deobligatu si la acelea din oficiu pentru léf'a si emolumintele ce le are ca invetiatoriu.

In urmare acést'a Consistoriulu eparchialu reprobandu procederea nejusta, si nulificandu otarirea necualificabila a sinodului parochialu respectiv, — totodata din acestu incidinte, se vede indemnatu pentru de a se evitá astfelu de anomalii, a decretá urmátóriele:

1. Invetiatoriulu pentru léf'a si emolumintele sistemisate si impreunate cu postululu seu, e deobligatu numai la implinirea oficiului seu invetiatorescu, adeca la celea ce se tienu strinsu de instructiunea eleviloru in scóla, la esecutarea cantului si altor'a serviciu rituali si cerimoniali bisericesci prescrise.

2. Afara de aceste, de chiamarea si detorinti'a oficiale a invetiatoriulu se tiene si sucursulu de ajutoriu la afacerile scripturistice ale oficiului comitetului si sinodului parochialu, ori ale epitropiei parochiale, incátu acestu ajutoriu dupa necesitate se va recere dela invetiatoriu mai alesu la agendele proviedute in normativele consistoriali din 9 Iuliu 1870. Nr. 774. din 4. Februaru 1871. Nr. 80. Epitr. 25. Epitr. 11.

15 Iuliu 1871 Nr. 808. din 27 Iuliu 1872. Nr. 1012. Epitr. 278. Epitr. 319. si din 28 Iuniu 1873. Nr. 920—922. Epitr. 209—211. tóte in interesulu oficiului si alu administratiunei publice bisericesci si scolarie.

3. Alte functiuni séu servitie straordenari neoficiali, adeca private, pentru parteculari, cumu sunt celea de categori'a mai sus amintita: invetiatoriulu numai din datorintia morala si din respectu catra datinele crestinesci religionarie, e chiamatu a le implini, déca e poffitu din partea credintiosiloru adeca a familiei respective; inse astfelu de serviciu numai afara de cele oficiali, adeca nu in órele prelegerei si a instructiunei, — si numai pe langa remunerarea ustaneliloru sale, adeca solvírea unei tacs'e corespundietórie serviciiloru sale si amesurata impregiurariloru materiali ale respectivei familii, are de a le seversi.

4. Spre acestu scopu dara, comitetele parochiali cu privire de o parte la principiulu oportunitatei si alu ecuitatei facia de starea deplorabila a invetiatoriloru nostri, ér' de alta parte din con-

siderarea impregiarilor actuali, conformu §. 23. punctu 8. din stat. org. va statorî tacele pe partea invetiatorilor pentru serviciile de sub întrebare, după cum va afla că e mai bine, mai dreptu și amesuratu giurstarilor locali.

5. Acésta statorire apoi, în forma de proiectu, în întielesulu §. 7 punctu 5 și 8, spre încuviințare o va supune examinării sinodului parochialu, acaru decisiune dimpreună cu proiectulu de statorire a comitetului parochialu e de a se substerne acestui Consistoriu spre censurare și normisarea definitivă a tacselor cestionate; ér preotimea concerninta are detorintia morala a capacită pre credintiosi despre aceea: că nu e justu a pretinde dela invetiatori servicie gratuite de aceste.

Ordinatiunea acésta Pr. DTa spre scire, acomodare și publicare comitetelor parochiali o vei comunica cu oficiile parochiali din tractulu submanuatu, cu îndrumare: ca celea dispuse în punctulu 5 se le efectuésca câtu mai curendu, avendu Pr. DTa delocu după primire a le substerne aici.

Aradu, din siedinti'a consistoriala a senatului episcopescu, ținuta în 1 Augustu 1874.

Presedinte substitutu:
Andrei Papp, m. p.

PARTE NEOFICIALA.

Din Scrierile santului Ioanu Gura de aur.

Noa omilii despre pocaintia.

Omili'a IV.

Despre penitentie si rugatiune.

Cuprinsu. Cetirea santei scripture dă celui pecatosu precum și celu dreptu deplina mangaie fiindcă acolo vinu esemple înainte despre santii, cari au cadu, dara éra s'au ridicatu: asia pecatosulu nu va perde curagiulu și celu virtuosu va perseverá în virtute. Unu sentiu gat'a spre pocaintia, se apléca cu preferintia spre rugatiune și si-ié refugiu la Ddieu. Róga-te și în norocire și vei fi auditu; nici candu inse se te rogî contra inimiciloru tei, nici se prescrii lui Ddieu, că ce se-ti dee. Elu ti-dă tie, chiar candu l'ai fi vatamatu. Se nu cartimu asupra necesureloru temporali, fiindcă uniculu reu adeveratu este pecatosulu.

1. Pastorii de comunu acolo mana oile sale, unde sciu, că pasiunea se afla mai în abundancia, și nici le duc de acolo mai intai pana ce turm'a tóta, o au pascutu. Si noi urmam esemplulu lor, si acum este deja a patr'a di, de candu pascomu turm'a nóstra cu invetiatur'a (instrucțiunea) despre pocaintia, și nici astadi nu o vomu duce de acolo; deóráce vedemu că se afla pasiune în deplinitate, și prelanga o placere mare mai au si folosu. Pentru-că ramurele arboriloru, cari prestéza oiloru pre timpulu amédiedi scutu (de umbra) nu le racorescu asia de tare, și nu le oferescu o umbra atât de placuta și bine facátorie, și nici nu le invita spre somnu cu atât placere precum îndrépta si recreaza cetirea santei scripture sufletele triste și scapatate, liniscindu dorerea cea puternicu ardiátoria și aduce mangaie, carea este mai placuta, și mai recreátoria ca ori ce umbra. Éa nu ne mangaie numai la perderea bunuriloru cu succesu, séu în pierderea copiiloru séu în alte patimi de asemenea, ci și în lipsele pecatelorú nóstre. Căci candu unu omu infasiuratu de pecate se recese (în credintia) și cade, atunci lu-musca (macelaréza) consciintia și continuu i sbóra inaintea ochiloru pecatulu, sarcin'a, intristarea lu-apasa si din di în di dorerea i vine mai puternica. Si chiar candu s'ar afla cu miile cari se-lu mangaie póte că nu ar primi, ci déca intra în biserica și aude că multi santi au cadu si éra s'au sculatu și éra si-au primitu demnitatea de mai nainte, asia se va duce mangaietu a casa. De se intempla că pecatuimu contra ómeniloru nu ne potemu de rusine descoperi pasulu nostru celu falsu, si de-si lu-recunóscemu, totusi nu avemu nici unu folosu din aceea. Candu inse ne îndémna Ddieu si misca inimele, se va delaturá usioru tóta intristarea de carea ne-a implutu satan'a. Pentru aceea chiar abaterile santiloru s'au însemnatu pentru noi, ca atât cei evlaviosi câtu și cei fora Ddieu se póta trage de acolo folosu. Căci pana candu unu pecatosu vede, că si altulu a cadu si éra s'a sculatu, nu-si pierde curagiulu și nu cade în desperare; ér celu ce deprinde dreptatea va fi cu atât mai zelosu și mai precautu. Pentru-că vedindu că altii, cari au fostu cu multu mai buni de câtu elu au cadu, asia se va invetiá din teama facia cu caderea; în totu casulu va fi mai ingrigitu si se va îmbracă cu o mai mare precautune. Si asia celu virtuosu va perseverá în virtute, ér celu pecatosu va fi feritu de desperare, acel'a va stá tare, acést'a inso cu iutiéla se va reintórce în pusetiunea din care a cadu. Căci

candu óre-care omu ne mangaie în machiutiunea nóstra, érași cadedu în intristarea de mai nainte, candu inse Ddieu ne îndémna prin altii, cari au pecatuitu și au facutu penitentie și au fostu mantuiti ne descopere prin aceea bunatatea sa, ca se nu desperam facu cu mantuirea nóstra, ci se fimu partasi de o mangaie anumita é sigura. Precum istoriele cele vechi ale Scripturei intindeau midilóc faci'a cu sil'a la pecatu, togmai asia oferescu tuturor, cari numai pottescu unu midilocu salvatoriu eficace contra intristarei preste perielele ce ne stau înainte. Se ni se ié chiar poterea, *compromitându-se onórea de columniatori*, fire-amu pusi în legatură si sbiciuti séu surprinda-ne alta nenorocire oreare: se privimu numai la cei drepti cari toti au suportatu și suferitu acestea si asia vomu puté invei tiá statormicia. Căci candu cineva bolnavu corporalmente, vede bolnavi pre langa sine i se marescu suferintiele și adese se contagiéza câte de o hola, pre carea mai nainte nu o avutu, togmai asia de es. si-au contrasu unii, cari au vedutu pre altii patimindu de ochi acelasi reu, prin o singura privire la ochii respectivulu. Ci altmintrele stá lucrulu cu morburile sufletulu, căci aci se intempla togma din contra: déca cugetamu adeca cu diligitia la acea, cari au patimitu astfelu, asia aceea ne usiuréza dorerea în suferintie. Pentru aceea mangaia si Paulu pre credintiosi sei prin aceea, că li aduce înainte de esemplu nu numai pre santii cei vii, ci si pre cei morti Căci scriendu elu catra Evrei, cari togmai se indoiau, se recise i face atenti la barbatii cei santi: la Danielu, la cei trei coconi, la Elia, la Eliseu, si dice: ¹⁾ „*Au astupatu gurile leiloru, stins'au puterea foculu, au scapatu de ascutitulu sabiei, au fostu ucisu ci pretii, au suferitu bajocuri, batai, legaturi, si temniti; au amblati în cojóce si în piei de capre, lipsiti, necajiti, torturati, cavar'a nu érá lumea vrednica.*” Acésta comunitate a patimiloru inse dá celor nefericiti mangaie, si precum suferintia singurateca este ceva nesuportabile. deóra-ce nu ofere nici o consolare în miseria togmai asia se usiuréza tortur'a, că se afla si altii, cari au suferitu asemenea nefericire. —

2. Ca inse se nu ne perdemu curagiulu ori în ce intemplar contrarie, se fimu cu multa atentiune la istoriele scripturei, deóra-ce acolo vomu afla multe motive pentru pacientia, si prin comunitatea cu aceea, cari au suferitu asemenea, vomu fi nu numai mangaieti, ci ne vomu si invetiá: cum se fimu liberati de patimele, ce ne apasa, ca se perseveram, după o linisce ajunsa, în pusetiunea de mai nainte, si ca se nu cademu nici în trandavia, nici se ne inflamam de mandria. Căci déca în nenorocire ne umilimu, ne micșoram, si aretam multa pietate, nu e nici de câtu de miratu, deóra-ce acést'a este natur'a ispitei, că pre aceea chiar, cari au o inima inpietrita, îi astringe se faca acést'a din amaratiune. Ci acést'a dove-desce unu sufletu blandu, pre care Ddieu continuu iu-are în aintea ochiloru, déca mantuitu de ispita, nu uita de elu, ceea ce Indéi totudeun'a nu observau (nu facéu). Pentru aceea i si reproba profetulu cu cuvintele ²⁾. „*Candu ii ucise, ilu cercau pre densulu, se intorsera si deminéti'a vinea la Domnulu*”. Si Moise chiar scia acést'a si îi îndémná cu cuvintele: „*Déca ai mancatu, ai beutu si te ai saturatu, fi cu padia ca se nu uiti pre Domnulu Ddieulu teu.*” ³⁾ Acést'a se si intemplá, căci se dice: „*Jacobi a mancatu si s'a ingrosiatu si ingrasiatu si s'a lapedatu celu rubitu*”. ⁴⁾ Deci nu pentru aceea se admiram pre santi, cari sub sarcin'a patimiloru au remasu atât de blandi si întiepti, ci fiindcă după fortun'a trecuta si si după liniscea ajunsa au remasu în acelasi zelu cuvenintiosu. Calulu înainte de tóte, e de miratu acel'a, care fora de frane merge în ordine; dara candu infranatu tiene unu pasu regulatu, atunci nu e ceva batatoriu la ochi, fiindcă mersulu regulatu nu se aserie preferintiei animalului, ci franului ce-lu domitéza. Togmai asia se póte afirmá si despre sufletu: déca adeca în faci'a unei teamo stá în linisce, nu e de mirare; au trecutu inse ispit'a, si fric'a nu mai osciléza inaintea ochiloru; aréta-mi atunci, rogu-te, întieptiunea sufletulu si disciplin'a ta! Ci acusandu pre Iudei mo temu a reproba purtarea nóstra, căci candu eramu asupriti de fómie si epidemii, de grindini si seceta, de focu si navalirile inimiciloru: au nu érá în tóta diu'a spatiulu acestei biserici prea micu pentru multimea ce se aduná? Atunci domniá între noi mai multa întieptiune, domniá dispretiulu bunuriloru pamentesci; atunci nu ne neliniscea pófta de avere, pófta de onóre, nu pasiunea si amórea de estravagantii, séu altu cugetu reu, ci toti erati devotati cu rugatiuni si lacrimi, religiositatei; celu necumpetatu deprindea castitatea, celu pofitoriu de resbunare se aplicá spre impaciune, celu avaru dá elemosina, celu furiosu si superbu invetiá umilintia si blandetia. După-ce inse mani'a lui Ddieu s'au liniscitu, au trecutu fortun'a si s'a intorsu liniscea după furiarea marei volburóse, noi inca ne am intorsu la modulu vietiei nóstre de mai nainte. Togmai acést'a o am spusu înainte în

¹⁾ Cor. 11. 33. ff.

²⁾ Ps. 77. 34.

³⁾ A dóu'a log. 6. 12. 13.

⁴⁾ A II. leg. 32. 15.

timpulu ispitei si o am prevestitu, ci nu amu ajunsu nimicu, căci voi ati lasatu ca tôte aceste se dispara din spiritulu vostru ca-si unu visu s'eu ca o umbra trecătoare. Pentru aceea frică acum m'a cuprinsu mai amaru ca atunci si sum multa mai ingrijatu că ni vomu atrage dela Ddieu mai mari rele si vomu primi o rana nevindecăvera. Căci candu omulu, care pecatuesce, a luat dela Ddieu iertare, si indelung'a rebdare nu folosese ca se depuna reutatea sa, atunci Ddien procede cu elu astfelu încatu chiar contra voiei aceluia ludece la marginea peritiunei, lu-infrange totale, si nu i dă altu timp spre pocaintia, dupa cum i s'a intemplat lui Faraonu. Căci de-orace elu, dupa antai'a, a două, a trei'a, a patr'a si urmatorele plagi, au expirat indelung'a rebdare a lui Ddieu si nu a trasu folosu din aceea, asia a fostu infrantu impreuna, cu totu imperiulu seu si nimicitu totale. Aceeasi sörte trista au ajunsu si pre Iudei. Candu Cristosu a voitu se ii nimicesca si se aduca preste ei furi'a devastare, a disu: „De câte ori am voitu se adunu pre copii tei, si voi nu ati voitu? *Éta cas'a vöstra, se va lasä pustia.*“⁵⁾ Me temu ca se nu ne ajunga si pre noi aceeași sörte, de-orace nici nenorocirea straina nici cea propria nu ne aduce la preugetare (recordare). Aceste nu le dicu eu numai catra voi, cari sunteti aci, ci si catra aceia cari distrasi in ocupatiunile lor de tôte dilele, au uitatu cu totul de necesarele de mai nainte, catra aceea, fora se me cruti, fora intardiere dicu: Déca ar si trece atentiunea totusi remane suvenirea aceleia in inimele nostre, ca aducendu-ne totdeun'a aminte de binefaceri se multumimu cu statornicia lui Ddieu, care ni le-a datu. —

(Va urmă.)

Venerabilului Consistoriu metropolitanu gr. or. romanu in Sibiu; la manele naltuprésantiei sale parintelui Ioane Popasu, dreptmaritoriu Eppu romanescu alu Caransebesiului, ca celui mai betranu Episcopu alu Ierarchiei romane gr. or. din Ungari'a si Transilvani'a, in Caransebesiu.

A placutu provedintiei dumnediesci, prin midilocirea maritului Congresu nationale-bisericescu serbescu si prin prénalt'a voia si gratia a Maiestatei Sale. Imperatorului si Regelui nostru Franciscu Iosifu I., aume prin actulu congresuale de alegere dela 31 iuliu a e. si prin domnesc'a confirmare din 6 augustu, a me chiamá la scaunulu arhiepiscopale-metropolitanu alu *Patriarchiei Serbesci de Carlovietu*, pre care scaunu, in caremarea prénaltului Rescriptu maiestatecu, ce se publicá in siedinti'a congresuale de ieri si fii primitu cu manifestatiuni de placere generale, in fapta l'am si ocupatu. — A sositu deci momentul de a-mi implini cea mai grea detorintia catra Voi, iubiti mei, si prin Voi — catra Ierarchi'a, cărei pana acuma cu mandria am statu in frunte.

Intemplarea de facia este un'a dintre cele mai straordenari in biserica nostra, si ea nu se pöte nice splicá, nice dejudecá si justificá, decâtu numai prin absolut'a necesitate, care a produs'o si care s'a manifestatu tocmai in incidentele ce a facutu de a se intelni voi'a reprezentantiloru legali ai unui intregu poporu — in grele imprejurări situatu, cu infieleptiunea naltului guverniiu alu patriei si cu altissim'a gratia a MSale.

Cine din admirabil'a concurentia si co-incidentia a acestoru decidietori factori publici, intr'unu momentu criticu, nu va recónosce, că slab'a mea persóna a fostu vasulu alesu de Domnulu, — de la care se indreptédia pasii omului, — pentru scopurile sale providentiali? Cine nu va cunósce, că navalirea cu atât'a potere a tuturoru imprejuráriloru asupr'a mea, nu-mi lasá alta alegere, de câtu — o supunere cu resignatiune, in cea mai deplina buna-credinti'a, că este spre binele santei nostre biserice.

Asia a fostu, pré iubiti mei, că eu, desu cu inim'a plina de lorere si in consciinti'a celei mai grele responsabilitati, a trebuitu se me despartu de Voi, se parasescu acelu terenu alu archipastoriei a pré-iubitulu meu poporu romanu, carui intr'unu cursu de 21 de ani tôte modestele mele poteri si ingrigiri au fostu devotate. M'am lespartitu, V'am parasitu, — dar totusi numai corporalmente; spiritulu meu — pururiá va fi cu Voi, pururiá Ve voiu petrece cu ubire si cu tóta sollicitudinea, ce mi-o impune legatur'a bisericesca i comuniunea sincera si intima a trecutului.

Si fiindu că eu, la provocarea ce mi s'a facutu din partea altului ministeriu regiu ungurescu de cultu, déjà mi-am dechiaratu enunsierea la demnitatea de arhiepiscopu si metropolitu romanu, are dechiaratiune a mea si-a aflatu formale esprasiune in mai susu itatulu prénaltu Rescriptu regiu din 6 augustu a. e., acuma prin cest'a vinu a-mi implini detorintia si de a dreptulu catra venerabilulu Consistoriu metropolitanu, representante legalu alu Ierarchiei romane, dechiarandu-mi resignarea solena la inalt'a demnitate ce am

ocupatu in fruntea bisericei romane gr. or. din Ungari'a si Transilvani'a.

Astfelu implinindu-mi acésta grea si durerosa detorintia — pentru ca se poteti procede numai de câtu la luarea dispusetiuniloru necesarie, conformu statutului organicu bisericescu, spre indeplinirea scaunulu arhiepiscopale si metropolitanu remasu in vacantia, si — multiamindu-ve din adunculu inimei, atâtu Dvöstre, câtu si prin midilocirea Dvöstre intregu Veneratului cleru si pré-iubitulu poporu romanu, cari mi-detera atâtea viue probe de alipire, stima si amóre; in fine recomandandu-me pretiutei mie suvenire a Dvöstre, pre langa impartesirea binecuvéntării mele archipastoresci am remasu

Carlovitiu, in 1/13 augustu 1874,

pururia de binevoitoriu:

(Albin'a.)

Procopiu Ivacicovicu m. p.

Patriarcu serbescu.

Protocolulu

adunarei generali a reuniunei invetiatoriloru romani gr. or. din tractulu Lipovei, tiente in Lipov'a la 3/15 si 4/16 Aprile 1874

Presenti: V. Martini, Ionichiu Nestoru, I. Tuducescu, Dariu Puticiu, Const. Cretianu, Tom'a Munteanu, Moise Milosiu, Stefanu Onu, Iónu Mihailovicu, Moise Angelu, I. Frantiu, Petru Blaju, Macsimu Balanu, Avramu Corb'a, Teodoru Petcu, Nicolau Rachitianu, Ioanu Lupulescu, Sofroniu Racovitianu, Trifonu Cornea, Const. Mureranu, Vasiliu Pacatianu, Georgiu Cioc'a, Iosifu Mursa, Moise Momiru, Iosifu Suciu, Georgiu Puticiu, Iónu Daminescu, Georgiu Neagu, Stefanu Carabasiu, Georgiu Bocu, Georgiu Cojocariu.

Siedinti'a I.

Conformu conchiamarei si programei publicate in diurnalele „Albin'a“ si „Lumin'a“ adunand-se membrii din sus scrisi in localitatea indatinata, aici in absinti'a dlui presiedinte ordinariu — vice pres. Veniaminu Martini prin o vorbire patrundietorie dechiaru siedinti'a de deschisa.

Nr. 1. La orbinea dilei este legerea disertatiuniloru; dar fiindcă nici unulu nu s'a insinuat, s'a pasitu mai departe.

Nr. 2. Propunerile practice din geografia, istori'a naturei si fisica.

La propunerea din geografia, invetiatorulu Stefanu Onu au multiamitu adunarea, aretandu cum se pöte acestu studiu propune mai cu folosu, — incependu de la satulu natalu, apoi hotarulu comune, comunele invecinate, cercurile, comitatulu si tiér'a.

Aici invetiatoriulu I. Tuducescu face două observari I. ca geografi'a se se pöta câtu mai cu efectu propune, se recere ca elevii se se deprinda bine in desenmu, a II ca eleviloru se li se arate câtu mai detaiu satulu si partile comunei si la acést'a invetiatoriulu se iese cu pruncii la campu afara si despre ce le vorbesce, totu deun'a se li si arate. — Apoi mai propune ca încatu se va invoia adunarea se se cetésca manualulu de geografia de Dsa lucratu.

Adunarea se invoesce si se insarcinéza notariulu cu cetirea manualulu, care cu pucine observari s'a primitu.

Nr. 3. Propunerile practice din Istori'a naturei din partea invetiatoriului Stefanu Onu, cu nisce observari facute din partea mai multor'a s'a primitu.

Nr. 4. Din fisica, fiindu invetiatoriulu S. Onu la acést'a convocare de mai multi membrii, a aretatu adunarei, cum aru avé acést'a sciinti'a a se tratá, incependu dela elementele ei, despre in-susirile corpuriloru, soiurile aburiloru gazosi, corpurile naturali, magnetismulu, ventulu, nuorii, electricitate, telegrafulu s. a. la care propunere s'a facutu din partea Dlui G. Cojocariu observarea, că la propunere se nu se intrebuintieze cuvinte straine, pentru că pruncii nu voru pricepe.

Nr. 5. Dupa acést'a fiindu timpulu inaintatu siedinti'a se incheia si s'a propusu si decisu continuarea la 2 ore dupa amédia.

Siedinti'a II.

Nr. 6. Adunandu-se membrii la timpulu hotaritu, vicepresiedintele deschide siedinti'a.

Nr. 7. La ordine este propunerile practice [din Gramatica si Economia.

Invetiatoriulu P. Carabasiu din ambele aceste obiepte a satisfacutu adunarei, — aretandu câtu mai precisu cum se se propuna cu succesu.

Nr. 8. Din Gimnastica, invetiat. I. Tuducescu arata că importantia acesteia este de mare insemnatate asupr'a sanatatii eleviloru, arata mai departe că prin regulat'a propunere se intaresce poteriile fisice a le pruncutiloru, deci propune si adunarea primesce ca acestu studiu se se propuna in tôte scólele, si prin toti invetiatorii apartienetori la acést'a reuniune.

⁵⁾ Luca 13. 34; a se vedé si locurile paralele in test' vechiu Lev. 26. 13. 2. Ps. 68. 25; Isa. 1. 7. Dan. 9. 27. Mich. 3. 12.

Nr. 9. După această adunarea întreaga se învoiesce a merge la grădina școlii unde sunt aparatele de gimnastică, ca să se arate și în pracă, și numai de câtă a și plecatu întreaga adunare, unde invetatorii S. Racovitianu și I. Lupulescu, prin exercitiile lor practice, au multămitu pre invetatorii.

Cu această și ședința a II. din partea vice prezidentului se declară de rădăcată, și propune ședința a III pe mână la 8 ore demanetă.

Ședința III.

in 1/16 Aprilie la 8 ore a. m.

Adunându-se invetatorii, Dlu vice preșide V. Martini declarându și această ședința de deschisă, propune a se continua după program:

Nr. 10. Findu la ordinea dilei aritmetică, S. Carabasiu arăta cum se se propune elevilor acestu ramu de știință în toate patru operațiuni de odată cu succesu bunu.

Nr. 11. Motiuni diverse: a.) Dăriu Puticiu propune ca Adunarea generală viitoare din Septemvrie a. c. se țină 3 zile. — Se primesce.

b.) Avramu Corb'a propune ca invetatorii cari nu și-au înșinuat scuse credibile se fie convincați în bani. — Se primesce.

c.) La această Iónu Tuducescu propune: ca adunarea se decida, câtă vînculumu se solvedie respectivii invetatorii nepasatori de cauzele reuniunii?

Adunarea după o desbatere serioasă decide: că acei invetatorii, cari nu și-au înșinuat scuse credibile la comitetulu Reuniunii se fie convincați câte cu 5 fl. v. a. pentru fondulu reuniunii; după aceea Comitetulu se recerce pre Venerabilu Senatu școlarui, ca prin domni Inspectori se mijlocăscă încasarea banilor.

d.) Tuducescu motivă a se stramută unii §§ din statute și adăca: neparticiparea regulată a membrilor ordinari la adunările generali și neregulată a solve la fondu.

Motivă a că sunt multe cauze din care previn pedeci invetatorilor, spre a potă parasi comună în care funcționează ca atari—pre mai multe zile. Ca totu-deună se decida majoritatea voturilor prezenti, nu și a membrilor ce absentăza, ăr despre solve la fondu reuniunii propune că, această se remana de o cam-data până ce vomu vedea ce va fi cu fondulu școlarui diecesanu.

Aceste propuneri întreaga adunare generală le primesce.

e.) La propunerea făcută de I. Tuducescu, întreaga adunare generală se învoiesce ca § 14 din statute să se sterge de totu, și să se înlocuască cu următorulu § 14. „Fie care membru ordinaru e îndatoratu a solvi cu ocaziunea fie-carei adunări generale, câte 40 cr. v. austriacă în fondulu reuniunii.“

f.) Vice-președintele V. Martini arată adunării generale, că cauzele acestei reuniuni cu multu aru stă mai bine, decă parte din Dni președinți n'aru fi abdisu, și parte de ar participă la adunări și ședințele comitetulu Reuniunii, propune mai departe ca adunarea gener. se impuna Comitetulu Reuniunii a provocă pre Dlu președinte de acum, ca să se declare a participă la ședințe.

Acastă propunere adunarea o primesce, și se însărcinează comitetulu a scrie dlui președinte.

Nr. 12. Terminulu pentru proximă adunare generală se define pe 25. 26. și 27. Septemvrie a. c. ăr în Lipov'a.

Nr. 13. Se propune a se alege o comisiune pentru autentizarea protocolulu în persoanele I. Tuducescu, Constantin Crețanu și Tom'a Muntănu, — se primesce.

Și cu aceste dlu vice președinte V. Martini multumindu adunării pentru pacința și bună înțelegere, în cuvinte amicabile îndemna pre frații colegi a participă cu totii la venitoarea adunare generală. Și declară ședințele de finite.

Adunarea i multumescă pentru bună conducere cu „se traiașcă.“

Datu ca mai susu 1/16. Aprilie 1874.

Veniaminu Martini, m. p.

v. pres. reun.

Dăriu Puticiu, m. p.

notariu.

Nr. Essib. 378.

Prot. 287.

Convocare.

Onorabili DD. membri ai Epitropiei provisorie pentru administrarea fondurilor bisericesti și școlare, comune dieceselor Aradu Caransebesiu, cu totă stîm'a sunt pofiti a se înfăcișă la ședința plenară, ce se va țină aici, în 25 Augustu nou, a. c. la 8 ore demanetă.

Cu tipariulu lui Stefanu Gyulai. — Proprietatea și editur'a diecesei aradane. — Redactoru interim. Vincențiu Mangra.

Obiectele de pertractatu în această ședință sunt:

1. Conclusele sinodulu eparchialu de estimpu, referitoare la afacerile Epitropiei.

2. Recercarea consistoriulu aradani, cu privire la crearea stipendiilor pentru tinerii, cari se voru tramite la profesura.

3. Recercarea consistoriulu aradani, în privința sumei ce ar fi la dispușetune pentru introducerea cursulu alu III-lea la institutul pedagogicu, și regularea salariilor profesorali.

4. Afaceri curente, deliberări asupra suplicelor pentru imprumuturi, și predarea scrisorilor referitoare la „auct'a" școlară.

Aradu în 19 Augustu nou 1874.

Dr. Atanasu Săndor m. p.

Președinte.

Atanasu Tuducescu m. p.

Notariu.

Concursu.

1

Pentru postul invetitorescu în S. Măiaș-Romanu școl'a nouă, se deschide concursu până în 15 Septembrie 1874. Emolumintele sunt 1.) în bani 150 fl. 2.) meti de grâu 40; 3.) lemne pentru școlă și invetatoriu 8 stangeni. 4.) pamentu aratoriu jugere 2; 5.) via jugeru 1/4. 6.) cuartiru cu grădina. Doritorii de a ocupă acestu postu sunt pofiti a-si asterne recursele instruite conformu statutulu organieu până în diu'a mai susu numita stilisate catra comitetulu parochialu la D. Inspectoru de școlă Dr. Vasiciu în Timișoara. Pe langă această recurentii se voru presentă în vreun'a de dumineci seu serbatori în biserică și voru cantă.

Din ședința comitetulu parochialu ținută în 15 Iuliu 1874.

Comitetulu parochialu.

Cu scirea și învoirea mea Dr. Vasiciu. Insp. de școlă cerc.

Concursu.

1

Ne presentându-se recurinti, pentru îndeplinirea postulu invetitorescu în comună Chelmacu, inspectoratu Lipovei, se deschide nou concursu, până la 29. Augustu a. c. candu va fi si alegerea.

Emolumintele sunt: 1.) în bani 105 fl. 2.) pentru clisă, sare și lumini 42 fl. 3.) 24 meti grâu 24 meti cucurudiu. 4.) 4 jugere de pamentu aratoriu de I-ma clasă 5.) 12 orgii de lemne din care se încăldiesce și școl'a. 6.) cortelu liberu cu 1/2 jugeru grădina cu pomi și de legumi. 7.) 1/4 jugeru grădina estravilanu și dela înmormentari unde va fi pofitu 40. cruceri.

Doritorii de a ocupă acestu postu, au a-si trimite recursele instruite, cu testimoniu despre absolvarea cursulu pedagogicu, despre essamenulu de cualificațiune, despre studiile pregătitoare, și atestatu despre portarea morala, adresate comitetulu parochialu, la subsemnatulu în Lipov'a. Se cere ca recurinti să se presinte în un'a din dumineci seu serbatori în faci'a loculu și să arate desteritatea în tipicu și cantare.

Chelmacu în 28 Iuliu 1874.

Comitetulu parochialu,

în contielege cu Christoforu Giuchiciu, inspectoru cercualu de școlă.

Concursu

2

pentru parochia vacanta din Caraseu protopresbiteratu Oradiei-mari; emolumintele sunt: pamentu parochialu de 6 cubule — dela 180. de numere câte un'a mesura de bucate în graunțiu, stălele îndatinate și grădina de unu cubulu.

Doritorii de a fi alesi la această parochia, au a trimite recursele sale bine instruite, la Protopresbiterulu Oradiei-mari — la Oradea mare intitulat comitetulu parochialu din Caraseu: până în 18 Augustu candu va fi si alegerea. Datu în Caraseu în 14. Iuliu 1874.

Comitetulu parochialu.

În contielegere cu mine Simeonu Bica Protopres: Oradiei-mari.

CONCURSU

3

pentru parochia vacanta Capești mari, Protopresbiteratu Pomezului; emolumintele sunt următoarele: pamentu parochialu de 8 cubule; dela totă cas'a 1/2 mesură cucurudiu sfermatu și una di de lucru, nrulu caselor 90. stălele îndatinate, cuartiru liberu cu grădina.

Doritorii de a fi alesi la această parochia au a-si trimite recursele sale instruite conformu Stat. Org. la Protopresbiterulu tractualu în Rabagani până în 15 Aug. v. în care di va fi si alegerea.

Datu în Carpești mari Iunie 8. 1874.

Comitetulu parochialu

Cu scirea și învoirea mea: Elie Moga, Protopresvitor. tractualu.